

УДК 541.127; 537.56; 544.144.7; 547.21; 546.226-325

ЕЛЕКТРОННІ ХАРАКТЕРИСТИКИ МОЛЕКУЛ НОРМАЛЬНИХ АЛКАНІВ І ПРИРОДА ЛІМІТУЮЧОЇ СТАДІЇ В ЇХ РЕАКЦІЯХ З ОКСИДАНТАМИ

Волкова Л.К.¹, Опейда Й.О.^{2,3}

¹Інститут фізико-органічної хімії і вуглехімії ім. Л.М. Литвиненка НАН України, відділ хімії вугілля, м. Київ, Україна, e-mail: volkovalk@gmail.com

²Відділення фізико-хімії горючих копалин Інституту фізико-органічної хімії і вуглехімії ім. Л.М. Литвиненка НАН України, м. Львів, Україна, e-mail: opeida_i@yahoo.co.uk

³Донецький національний університет ім. Василя Стуса, м. Вінниця, Україна

Для *n*-алканів (*n*-AlkH) розглянуто їх електронні характеристики: 1) енергетичні – енергії зв'язків С–Н первинних (перв.) і вторинних (втор.) та потенціали іонізації (*I*); 2) структурні – кількість зв'язків С–Н в *n*-AlkH загальна ($n(\text{CH})_{\text{all}}$) і втор. ($n(\text{CH})_{\text{sec}}$), та їх відношення $(\text{CH})_{\text{sec}}/(\text{CH})_{\text{all}}$. Кореляції потенціалу іонізації *n*-AlkH від метану до декану (C₁–C₁₀) з $n(\text{CH})_{\text{all}}$ або з $n(\text{CH})_{\text{sec}}$ мають нелінійний характер, що дозволяє розділити вплив на реакційну здатність *n*-алканів їх структури та потенціалу іонізації, а також визначити лімітуючу стадію взаємодії *n*-AlkH з оксидантами як розрив зв'язку С–Н, або як перенос електрона відповідно. Лінійне співвідношення $(I - n(\text{CH})_{\text{sec}}/n(\text{CH})_{\text{all}})$ добре виконується в ряду (C₂–C₁₀), R² = 0,998, і може бути використано для уточнення природи лімітуючої стадії.

Ключові слова: *n*-алкани, енергія зв'язків С–Н, потенціал іонізації, лімітуюча стадія.

ELECTRONIC CHARACTERISTICS OF NORMAL ALKANE MOLECULES AND THE NATURE OF THE LIMITING STAGE IN THEIR REACTIONS WITH OXIDANTS

Volkova L.K.¹, Opeida I.A.^{2,3}

¹L.M. Litvinenko Institute of Physical-Organic Chemistry and Coal Chemistry of National Academy of Sciences of Ukraine, Department of coal chemistry, Kyiv,

Ukraine, e-mail: volkovalk@gmail.com

²Department of Physical Chemistry of Fossil Fuels InPOCC National Academy of Sciences of Ukraine, Lviv, Ukraine, e-mail: opeida_i@yahoo.co.uk

³Vasyl' Stus Donetsk National University, Vinnitsa, Ukraine

For *n*-alkanes (*n*-AlkH) their electronic characteristics are considered: 1) energy – energies of C–H bonds of primary (prim.) and secondary (sec.) and ionization potentials (*I*); 2) structural – the number of C–H bonds in *n*-AlkH total ($n(\text{CH})_{\text{all}}$) and sec. ($n(\text{CH})_{\text{sec}}$), as well as their ratio $n(\text{CH})_{\text{sec}}/n(\text{CH})_{\text{all}}$. The correlations of the ionization potentials of *n*-AlkH from methane to decane (C₁–C₁₀) with $n(\text{CH})_{\text{all}}$ or with $n(\text{CH})_{\text{sec}}$ are nonlinear, which makes it possible to separate the effect of their structure and ionization potential on the reactivity of *n*-alkanes, as well as to determine the limiting the stage of interaction of *n*-AlkH with oxidants as a cleavage of C–H bonds, or as an electron transfer, respectively. Linear relation ($I - n(\text{CH})_{\text{sec}}/n(\text{CH})_{\text{all}}$) are well fulfilled in the series (C₂–C₁₀), $R^2=0,998$, and can be used to clarify the nature of the limiting stage.

Keywords: *n*-alkanes, energy of C–H bonds, ionization potential, rate-limiting stage.

Серед напрямків роботи академіка Національної академії наук Леоніда Михайловича Литвиненка вивчення структури й реакційної здатності органічних сполук, механізмів хімічних реакцій було одним із головних [1]. В Інституті фізико-органічної хімії і вуглехімії НАН України, якому присвоєно ім'я Л.М. Литвиненка, продовжуються роботи по вирішенню цих проблем і використанню набутих досягнень для розв'язання механізмів активації насиченого зв'язку С–Н.

Проблема активації зв'язку С–Н вуглеводнів (RH) вирішується хіміками вже понад 50 років [2]. Оксидативна функціоналізація по зв'язку С–Н в ароматичних (ArH) і насичених (AlkH) вуглеводнях, яка вивчалася в тому числі і в лабораторії Рудакова [3] – один із напрямків цих досліджень [4]. В роботі [5] розглянуто вплив кислотності на природу активної частинки, яка утворюється з окисника, металокомплексу, електрофілу, або з іншого реагенту, які позначимо для стислості O_x , і безпосередньо відповідає за активацію зв'язку С–Н в реакціях RH в сірчаноокислому середовищі. Ця

робота присвячена розгляду електронних (енергетичних і структурних) характеристик простіших *n*-алканів (*n*-AlkH) в ряду від метану до декану (C_1 – C_{10}), а також можливості використання цих характеристик як тестів для визначення природи лімітуючої стадії взаємодії *n*-AlkH + O_x на підставі кінетичних даних.

Мета дослідження: для алканів лінійної будови ряду C_1 – C_{10} дослідити зв'язок між енергетичними й структурними характеристиками та можливість використання цих характеристик для визначення лімітуючої стадії функціоналізації *n*-алканів на підставі її кінетичних параметрів.

Матеріали і методи дослідження.

В роботі використано й проаналізовано характеристики *n*-алканів ряду C_1 – C_{10} енергетичні: довідкові експериментальні й розраховані дані щодо енергії зв'язків C–H і потенціалів іонізації; а також структурні у вигляді кількості первинних та вторинних зв'язків C–H, їх співвідношення між собою та з потенціалами іонізації.

Результати дослідження.

Енергетичні характеристики нормальних алканів.

Енергія зв'язків C–H.

В таблиці 1 наведено величини енергії зв'язків C–H (D_{C-H}) первинних (перв.), вторинних (втор.) для *n*-алканів за даними [6-7]. З огляду [6] взяті значення D_{C-H} для *n*-алканів у ряду C_5 – C_8 , які розраховані у рамках моделі перетину парабол (МПП). З довідкової літератури [7] – рекомендовані величини D_{C-H} для C_1 – C_7 .

У метані для зв'язку C–H величина D_{C-H} максимальна й на ~ 20 кДж/моль більша, ніж у етані. Енергія *перв*-C–H для *n*-алканів у ряду C_2 – C_5 змінюється від 419 до 422 кДж/моль, для *n*- C_6H_{14} помітно менше, $D_{C-H} = 414$ кДж/моль [7]. Розрахована величина енергії *перв*-C–H для *n*-алканів ряду C_5 – C_7 , $D_{C-H} = 422$ кДж/моль [6], близька до D_{C-H} *перв*-C–H в ряду C_2 – C_5 (табл.1).

Таблиця 1. Енергія зв'язків С–Н (D_{C-H} в кДж/моль) для *n*-алканів*

Енергія первинного зв'язку С–Н в <i>n</i> -AlkH			
CH ₃ –H, метан	439,3±0,4	<i>n</i> -C ₃ H ₇ (C–H)H ₂ , <i>n</i> -бутан	421,3
CH ₃ CH ₂ –H, етан	420,5±1,3	<i>n</i> -C ₄ H ₉ (C–H)H ₂ , <i>n</i> -пентан	419,2
C ₂ H ₅ (C–H)H ₂ , пропан	422,2±2,1	<i>n</i> -C ₅ H ₁₁ (C–H)H ₂ , <i>n</i> -гексан	414,2
<i>n</i> -C _{<i>n</i>} H _{2<i>n</i>+1} (C–H)H ₂ , для <i>n</i> = 4, 5, 6 за даними [6]			422
Енергія вторинного зв'язку С–Н в <i>n</i> -алканах			
CH ₃ (C–H)HCH ₃ , C ₃ H ₈	410,5±2,9	Розрахунок за МПП [6]**	
CH ₃ (C–H)HC ₂ H ₅ , <i>n</i> -C ₄ H ₁₀	411,1±2,2	<i>n</i> -C _{<i>n</i>} H _{2<i>n</i>+1} H(C–H)CH ₃ <i>n</i> =3-6	413,0
CH ₃ (C–H)HC ₃ H ₇ , <i>n</i> -C ₅ H ₁₂	415,1	<i>n</i> -C _{<i>n</i>} H _{2<i>n</i>+1} H(C–H)C ₂ H ₅ <i>n</i> =2-5	414,5
CH ₃ (C–H)HC ₄ H ₉ , <i>n</i> -C ₆ H ₁₄	410,0	<i>n</i> -C _{<i>n</i>} H _{2<i>n</i>+1} H(C–H)C ₃ H ₇ <i>n</i> =3-4	415,7
CH ₃ (C–H)HC ₅ H ₁₁ , <i>n</i> -C ₇ H ₁₆	410,0	** для С–Н у 2, 3, 4 атома вуглецю.	

Примітка* Величини D_{C-H} з [6] розраховані за МПП, решта – дані з довідника [7].

Енергія *втор*-С–Н в ряду С₃ – С₇ дорівнює (410-411) кДж/моль, за винятком *n*-C₅H₁₂, для якого $D_{C-H} = 415$ кДж/моль [7]. Відповідно до розрахунків [6] енергія *втор*-С–Н в ряду пентан, гексан, гептан, октан залежить від розташування зв'язку відносно кінців ланцюга з С-атомів в молекулі.

На схемі порівняно розподіл енергії *втор*-С–Н за вуглецевим ланцюгом на прикладі *n*-пентану й *n*-октану:

Енергія *втор*-С–Н зростає від кінця вуглецевого ланцюга до його середини приблизно на 2-3 кДж/моль. Це дозволяє D_{C-H} для *втор*-С–Н в ряду С₅–С₈ оцінити усередненою величиною. Для *n*-пентану (D)_{сеп} = (4·413,0+2·414,5)/6=413,5, *n*-октану (D_{C-H})_{сеп} = 4·(413,0+414,5+415,7)/12=414,4.

	413	413
$n\text{-C}_5\text{H}_{12}$	$\text{H}_3\text{C}-\text{CH}_2-\text{CH}_2-\text{CH}_2-\text{CH}_3$	
	414,5	
	413	415,7
$n\text{-C}_8\text{H}_{18}$	$\text{H}_3\text{C}-\text{CH}_2-\text{CH}_2-\text{CH}_2-\text{CH}_2-\text{CH}_2-\text{CH}_2-\text{CH}_3$	
	414,5	413

Схема. Розподіл величин енергії *втор-С-Н* (в кДж/моль) в залежності від розміщення зв'язку в вуглецевому ланцюгу в молекулах *n*-пентану, 2, 3 і 4 С-атоми та *n*-октану, 2, 3, 4, 5, 6 і 7 С-атоми.

Далі на підставі всіх розглянутих даних (табл.1) наведені усереднені $D_{\text{C-H}}$ (в кДж/моль) для двох типів зв'язків С-Н у *n*-алканах в ряду $\text{C}_2 - \text{C}_8$:

зв'язок С-Н	первинний	вторинний
$n\text{-AlkH}$; $D_{\text{C-H}}$	$\text{C}_2 - \text{C}_7$; 420 ± 2	$\text{C}_3 - \text{C}_8$; 412 ± 2

В залежності від природи й реакційної здатності активної частинки оксиданта, яка атакує зв'язок С-Н, її взаємодія з *n*-AlkH в ряду $\text{C}_2 - \text{C}_8$ може відбуватися різними механізмами. У випадку, коли зв'язок С-Н розривається гомолітично, слід очікувати невисокої субстратної селективності внаслідок невеликої різниці (~ 8 кДж/моль) в енергіях розриву *втор-* і *перв-С-Н*, і відтак, лінійної кореляції константи швидкості реакції (k) з кількістю зв'язків С-Н.

Врахування стеричних факторів, доступності зв'язків С-Н для атаки Ох, яка залежить від місця в ланцюгу С-атомів, вимагає окремого розгляду.

Потенціали іонізації *n*-алканів.

В таблиці 2 представлені, використані в цій роботі, величини потенціалів іонізації (I) для *n*-алканів за даними [8], які перераховані у кДж/моль ($1 \text{ eV} = 96,496 \text{ кДж/моль}$).

Таблиця 2. Потенціали іонізації (I в кДж/моль) *n*-алканів за даними [8].

<i>n</i> -AlkH	CH ₄	C ₂ H ₆	C ₃ H ₈	<i>n</i> -C ₄ H ₁₀	<i>n</i> -C ₅ H ₁₂
I	1216,8	1115,5	1051,8	1016,1	986,2
<i>n</i> -AlkH	<i>n</i> -C ₆ H ₁₄	<i>n</i> -C ₇ H ₁₆	<i>n</i> -C ₈ H ₁₈	<i>n</i> -C ₉ H ₂₀	<i>n</i> -C ₁₀ H ₂₂
I	977,5	958,2	945,7	937	931

Зв'язок потенціалу іонізації *n*-алканів з їх фізичними властивостями.

В роботі [9] представлено зв'язок між основними фізичними властивостями алканів нормальної будови та їх першим потенціалом іонізації, який у ряду C₁–C₁₀ зменшується. Встановлено, що кореляції молекулярної маси, температури кипіння, густини, показника заломлення й динамічної в'язкості для нормальних умов із потенціалом іонізації *n*-AlkH поділяються на дві лінійних залежності для вуглеводнів C₁–C₄ і C₅–C₁₀. Коефіцієнти кореляції з роботи [9], $R=0,93\text{--}0,99$, тобто $R^2 = 0,865\text{--}0,980$, дещо вище для ділянки C₅–C₁₀ в порівнянні з C₁–C₄. Дві залежності можуть визначатися зміною агрегатного стану алканів при переході від газоподібних речовин CH₄ – *n*-C₄H₁₀ до рідини *n*-C₅H₁₂ – *n*-C₁₀H₂₂. Найбільші відхилення від лінійності спостерігаються для динамічної в'язкості, зростання якої пов'язано зі зростанням енергії міжмолекулярної взаємодії, яка зменшується зі зростанням потенціалу іонізації.

Структурні характеристики *n*-алканів.

В якості структурних параметрів *n*-алканів у ряду C₂–C₁₀ вибрана кількість зв'язків C–H: загальна $n(\text{CH})_{\text{all}} = 6 \div 22$ і вторинних $n(\text{CH})_{\text{sec}} = 0 \div$

16 та їх відношення $n(\text{CH})_{\text{sec}}/n(\text{CH})_{\text{all}} = 0 \div 0,73$, що характеризує внесок числа *втор*-С–Н до загального числа С–Н в молекулі.

Зв'язок потенціалу іонізації *n*-алканів із будовою їх молекул.

Представляло інтерес проаналізувати зв'язок між структурою молекул і потенціалом іонізації. На рисунку 1 показана залежність величин *I* (табл. 2) від загальної кількості зв'язків С–Н для *n*-AlkH у ряду С₁–С₁₀.

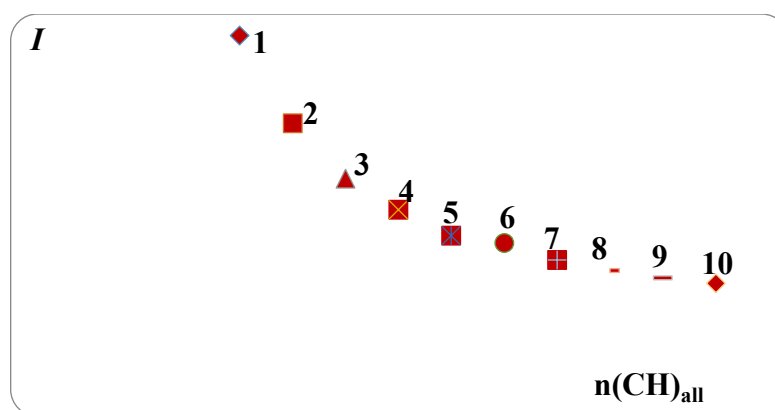

Рисунок 1. Залежність потенціалу іонізації *I* (кДж/ммоль) від загальної кількості зв'язків С–Н для *n*-AlkH ряду С₁–С₁₀. Нумерація точок відповідає числу С-атомів в молекулі *n*-алкану.

На відміну від енергії зв'язку С–Н, потенціал іонізації для *n*-AlkH в ряду С₁–С₁₀ оцінюється величинами більшими в 2-3 рази в порівнянні з $D_{\text{C-H}}$ і зменшується на 285,8 кДж/моль, при цьому на 101,3 від СН₄ до С₂Н₆; 99,5 від С₂Н₆ до С₄Н₁₀; 85 від *n*-С₄Н₁₀ до *n*-С₁₀Н₂₂. Це дозволяє припустити, що при відриві електрона від *n*-алкану в лімітуючий швидкість стадії субстратна селективність реакції буде найвищою для пари метан/етан, досить високою для пар етан/пропан, пропан/бутан і після бутану буде зменшуватися більш повільно в ряду С₅–С₁₀, що можна описати лінійною кореляцією $\lg k - I$.

Кореляції $n(\text{CH})_{\text{all}}$ або $n(\text{CH})_{\text{sec}}$ із потенціалом іонізації $n\text{-AlkH}$.

Співвідношення $(I - n(\text{CH})_{\text{all}})$ та $(I - n(\text{CH})_{\text{sec}})$, як і кореляції фізичних властивостей n -алканів з I [9], мають нелінійний характер (рис.) і можуть бути представлені лінійними ділянками (табл. 3).

Таблиця 3. Коефіцієнти детермінації (R^2) лінійних кореляцій $(I - n(\text{CH})_{\text{sec}})$ для n -алканів у ряду $\text{C}_2\text{--C}_{10}$ на різних його ділянках.

Величини R^2 для співвідношення $(I - n(\text{CH})_{\text{sec}})$							
$\text{C}_2\text{--C}_{10}$	0,878	$\text{C}_3\text{--C}_{10}$	0,928	$\text{C}_3\text{--C}_8$	0,949	$\text{C}_4\text{--C}_{10}$	0,951
$\text{C}_4\text{--C}_8$	0,966	$\text{C}_5\text{--C}_{10}$	0,971	$\text{C}_5\text{--C}_8$	0,979	$\text{C}_6\text{--C}_{10}$	0,949
$\text{C}_2\text{--C}_4$	0,974	$\text{C}_2\text{--C}_5$	0,966	$\text{C}_2, \text{C}_5\text{--C}_8$			0,925

Для залежності $(I - n(\text{CH})_{\text{sec}})$ найбільше відхилення від лінійності в усьому ряду $\text{C}_2\text{--C}_{10}$. Далі зі зменшенням ділянки величина R^2 збільшується від 0,928 для $\text{C}_3\text{--C}_{10}$ до максимального 0,979 в ряду $\text{C}_5\text{--C}_8$. Як для залежностей I від фізичних властивостей n -алканів [9], кореляцію $(I - n(\text{CH})_{\text{sec}})$ можна представити двома ділянками $\text{C}_2\text{--C}_4$ і $\text{C}_5\text{--C}_{10}$ із максимальними R^2 , тоді як на ділянках $\text{C}_2\text{--C}_5$ і $\text{C}_6\text{--C}_{10}$ величини R^2 нижче.

Чим ближче для кореляцій $(I - n(\text{CH})_{\text{all}})$ і $(I - n(\text{CH})_{\text{sec}})$ величина R^2 до 1, тим важче на цих ділянках розділити вплив на реакційну зданість n -алканів їх структури, наприклад кількості втор. зв'язків C--H , і потенціалу іонізації, та визначити природу лімітуючої стадії.

Кореляції відношення $n(\text{CH})_{\text{sec}} / n(\text{CH})_{\text{all}}$ із потенціалом іонізації $n\text{-AlkH}$.

На відміну від залежностей $(I - n(\text{CH})_{\text{all}})$ та $(I - n(\text{CH})_{\text{sec}})$, лінійне співвідношення в координатах $(I - n(\text{CH})_{\text{sec}}) / n(\text{CH})_{\text{all}}$ виконується з високою точністю у всій області величин I та $n(\text{CH})_{\text{sec}} / n(\text{CH})_{\text{all}}$. Для ряду $(\text{C}_2\text{--C}_{10})$ $R^2 = 0,998$, $(\text{C}_2 - \text{C}_8)$ $R^2 = 0,995$; найменша величина $R^2 = 0,949$ на ділянці $(\text{C}_5 - \text{C}_8)$.

Цікаво відмітити, що в ряду C_5-C_8 залежності ($I - n(CH)_{sec}$) виконуються найбільш точно, $R^2=0,979$ (табл. 3), тоді як ($I - n(CH)_{sec}/n(CH)_{all}$) – найменш точно, $R^2=0,949$. Це треба враховувати при виборі лімітуючої стадії між відривом атома водню або електрона.

Кореляції між структурними характеристиками.

Співвідношення $n(CH)_{sec}/n(CH)_{all} - n(CH)_{all}$ та $n(CH)_{sec}/n(CH)_{all} - n(CH)_{sec}$ для ряду ($C_2 - C_{10}$) нелінійні. При цьому в ряду $C_3 - C_{10}$ з високою точністю виконуються логарифмічні кореляції $n(CH)_{sec}/n(CH)_{all} - \lg(n(CH)_{sec})$, $R^2=0,999$ та $n(CH)_{sec}/n(CH)_{all} - \lg(n(CH)_{all})$, $R^2= 0,979$. Точність останньої залежності зростає в ряду $C_2 - C_{10}$, $R^2= 0,991$.

Висновки.

1. Електронні характеристики *n*-алканів – енергетичні й структурні можуть бути використані як тести для встановлення механізмів активації зв'язків С–Н в реакціях *n*-AlkH з оксидантами. До енергетичних віднесено енергії перв. і втор. зв'язків С–Н та потенціали іонізації *n*-алканів. До структурних – кількість зв'язків С–Н загальна $n(CH)_{all}$ і вторинних $n(CH)_{sec}$ та їх відношення $n(CH)_{sec} / n(CH)_{all}$.

2) Залежності між структурними характеристиками $n(CH)_{sec}/n(CH)_{all} - n(CH)_{all}$ та $n(CH)_{sec}/n(CH)_{all} - n(CH)_{sec}$ для ряду ($C_2 - C_{10}$) нелінійні; логарифмічна кореляція $n(CH)_{sec}/n(CH)_{all} - \lg(n(CH)_{sec})$ в ряду ($C_3 - C_{10}$) виконується з високою точністю, $R^2 = 0,999$.

3) Кореляції між потенціалом іонізації та $n(CH)_{all}$ і $n(CH)_{sec}$ нелінійні, тоді як лінійне співвідношення $I - n(CH)_{sec}/n(CH)_{all}$ виконується з високою точністю, для ряду ($C_2 - C_{10}$) $R^2 = 0,998$.

4) Розглянуті співвідношення, а також кореляції констант швидкості (*k*) реакцій *n*-AlkH + Ох із кількістю втор-С–Н ($\lg k - n(CH)_{sec}$) і потенціалами іонізації *n*-алканів ($\lg k - I$) дозволять визначити природу лімітуючої стадії як розрив зв'язку С–Н, або як перенос електрона.

Представляє інтерес співставити висновки цієї роботи з результатами квантово-хімічних розрахунків термодинаміки можливих маршрутів активації зв'язку C–H в *n*-алканах.

Список літератури.

1. Литвиненко Л.М. Органические катализаторы и гомогенный катализ / Л.М. Литвиненко, Н.М. Олейник. – К.: Наук. думка. – 1981. – 259 с.
2. Shilov A.E. Activation and Catalytic Reactions of Saturated Hydrocarbons in the Presence of Metal Complexes / A.E. Shilov, G.B. Shul'pin. – Dordrecht/Boston/London/Moscow: Kluwer Academic Publishers, 2000. 555p.
3. Гончарук В.В. Катализ. Механизмы гомогенного и гетерогенного катализа, кластерные подходы / В.В. Гончарук, Г.Л. Камалов, Г.А. Ковтун, Е.С. Рудаков, В.К. Яцимирский.– Киев: Наук. думка, 2002.–541 с.
4. Чепайкин Е.Г. Гомогенный катализ в окислительной функционализации алканов в протонных средах // Успехи химии. – 2011. – Т. 80, № 4. – С. 384-416.
5. Волкова л.к. Влияние кислотности среды на скорость реакций окислительной функционализации углеводородов / л.к. Волкова, И.А. Опейда // Кинетика и катализ. – 2020. – Т. 61, № 4. – С.509-519.
6. Денисов Е.Т. Оценка энергий диссоциации связей по кинетическим характеристикам радикальных жидкофазных реакций / Е.Т. Денисов, В.Е. Туманов // Успехи химии. – 2005. – Т. 74, № 9. – С. 905-938.
7. Yu-Ran Luo. Comprehensive Handbook of Chemical Bond Energies. Taylor and Francis Group, LLC. – 2007.
8. NIST Chemistry WEbBook DOI: <https://doi.org/10.18434/T4D303> 04.11.2020.
9. Дезорцев С.В. О связи первых потенциалов ионизации *n*-алканов с их физико-химическими свойствами / С.В. Дезорцев, М.Ю. Доломатов, А.Р. Хабирова // Башкирский химический журн.–2011.– Т. 18, №. 1.– С. 83–85.